

Зоран Милошевић
Институт за политичке студије, Београд

**ШТА (ДАНАС) НИЈЕ У РЕДУ СА ИСЛАМОМ?
(Irshad Manji, *Kaj je narobe danes z islamom?*,
Društvo Znamenje, Petrovče, 2008, str. 304.)**

(NOWADAYS) WHAT IS WRONG IN CASE OF ISLAM?

Данас када из исламских држава могу доћи заиста фантастичне вести о деловању **верске полиције**, о каменовању и вешању жена (блудница), којима треба четири мушка сведока да би доказале да нису починиле прељубу, већ да су силоване, када у неким исламским земљама жене које нису покривене по муслиманским обичајима поливају киселином, када имами или муфтије дозвољавају себи да тумаче науку и национално порекло (неких) људи, када исламски тероризам постаје свакодневница, када ропство у исламу и даље истрајава, када се забрањује „претерано смејање, када се забрањује праћење новина (нових речи и изума), када ислам не образује већ индоктринира, када је положај жене у исламу испод свих стандарда основних људских права, када се женама (још увек) не дозвољава образовање, рад у приватним и државним компанијама, бављење неким врстама спорта, када се писци због својих стихова или новинарских чланака осуђују на смрт ... логично је поставити питање из наслова књиге: шта није (данас) у реду са исламом?

И заиста, ако се погледа шта пише у Курану и то буквално примени долази се до сурових и болних сазнања, као што је, да ислам одобрава ропство. Да би ово аргументовала, ауторка наводи већ проверене чињенице. Наиме, после напада на Картум оживела је трговина црним људима. Када цихадисти покољу мушкарце, више пута силују жене, девојчице и дечаке (или их једноставно покољу, ако се опиру), преживеле превезу на север где их поделе

арапским власницима: жене постају сексуално робље, девојчице слушкиње, а дечаци пастири (коза). У Нигерији исламска влада подржава поробљавање хришћана... Ово је ауторку навело да провери шта Куран учи о ропству. Написано ју је пренерозило. „Са онима који су ваше власништво, а желе да се откупе, договорите се о откупу, ако опазите да обећавају...“

„Ојој! Морала сам прекинути и тај део расчланити. Ако „дакле, овај став прочитамо, запазићемо да нас Куран не усмерава ослобађању свих робова, већ само оних за које власници сматрају да су способни да постигну бољи положај у друштву.“

То наводи читаоца на мисао да **Куран има своју тамну страну** оличену у односу према немуслиманима (морају да плаћају заштиту муслиманима, не смеју да употребљавају звона, затим према историји која се тумачи не према чињеницама већ према политичким и религиозним потребама и интересима, развоју деспотизма (мањина исламских држава има колико-голико демократско уређење)...

Ислам није био овакав одувек, тврди ауторка књиге **Иршад Мањи**. Дошло је до окупације муслиманских мозгова, јер је свуда у свету где се проповеда ислам дошло до преовладавања буквалности у читању Курана.

ЗЛАТНИ ВЕК ИСЛАМА (750 – 1250)

Ислам је имао свој златни век који је трајао од 750. до 1250. године. У то време у Ираку, срцу исламске империје, хришћани су радили заједно са муслиманима да би преводили и оживели грчку филозофију. У Шпанији, ислам је на западу тамо имао границу, муслимани су развили „културу трпељивости“ са Јеврејима. Муслимани су живахно трговали са немуслиманима и први увели систем по којем су се чекови издати у Мароку могли уновчити у Сирији. Трговачки систем је неговао и живахну размени мишљења. Исламски допринос западној култури су гитара, сируп против кашља, универзитет, алгебра, турска кафа...

Како је овај систем подстицао отвореност према хришћанима и Јеврејима? Одговор је вишеслојан, али у суштини ради се о трпељивости, која је била најбољи систем изградње и очувања исламске империје. Већина муслиманских освајача је радила по начелу да не смеш наметати проверавање људима из свете

књиге – Јеврејима и хришћанима. То се показало стратешком предношћу империјалистичког ислама пред империјалистичким хришћанством.

Како је, дакле све пошло другим током? Иршад Мањи наводи мишљења проучавалаца златног века ислама и Курана да у том периоду Куран који је алегоричан, а не дослован, тумачили филозофи, који су били умешни у логичном размишљању. Није постојао ни један пропис да Куран треба интерпретирати дословно. Највише оних који су почели дословно тумачити Куран је из Арабије, зато Мањи у књизи „Шта није (данас) уреду са исламом“ каже: „Наши проблеми су почели са нама самима. Све до данас“. Дакле крајем златног века прихваћена је одлуке једног од халифа „да верници морају прихватити оно што прописује Куран, без поговора и питања „како“?. То је довело да се дух слободне мисли повуче и неке делове муслиманске империје, али формално традиција иџаха (трпељивости) је напуштена. То је изазвало хаос и поделе, а властодршци у Багдаду су се затворили у те окове и тиме одустали од трпељивости као принципа своје политике. Тиме је независна мисао угушена. Тако се успоставила традиција неразмишљања и послушности верника који морају прво да затру своје душевне потенцијале, како би могли да испуне први циљ – неразмишљања.

Када се право на трпељивост у исламској империји затрло, право на независно мишљење постало је власништво муфтија. „Све до данас објављују муфтије правна мишљења, објављују фатве у складу са правним начелима својих правних школа“. Овде се отвара питање шеријата, пошто већина муслимана мисли да је шеријат свети, јер им је речено да представља исламске идеале. То је, доказује Мањи, цитирајући Зиаудуна Сардара лудост. „Главнина шеријата није ништа друго него правна мишљења класичних правника“ (оних који припадају школама сунитског размишљања - постоје такве четири школе – З. М.). „Зато када се год шеријат употреби изван контекста свог настанка и у раскораку са данашњим временом – муслиманске државе добију средњовековни амбијент. То видимо у Саудијској Арабији, Ирану, Судану и Авганистану под талибанима“.

РЕФОРМА ИСЛАМА?

Из ове традиције потекла је дискриминација хришћана и Јевреја, тј. став да муслиманима блиске народи из Светог Писма имају право на заштиту у муслиманским друштвима! Зашто би им требала заштита? Наиме, у исламу постоји правна теорија да је дозвољено убити невернике (у ту групацију су после златног века ислама све више убрајали хришћане и Јевреје), па је њима потребна заштита. Она је у исламу позната као **џизија** (главарина). Другим речима, хришћани и Јевреји који муслиманима плате рекет (џизију) неће бити убијени. Ова институција се одржала до дана данашњег у муслиманским државама, чак и у Ираку. Овај правни акт који озакоњује дискриминацију немуслимана у муслиманским државама зове се **Умарев пакт** (Умар је био други наследник пророка Мухамеда). По овом пропису немуслиман мора устати када муслиман пожели сести, морају немуслиман своје храмове препустити пропадању, без да имају могућност поправке и изградње других храмова, да сведочење муслимана на суду има предност над сведочењем немуслимана, да се немуслиман морају разликовати од муслимана по седлима и животињама које јашу, своју капу морате тако означити да се разликује од муслиманске... Другим речима ради се о „божански озакоњеном систему дискриминације“ – признаје Абудала Сахедина, професор верских наука на универзитету у Вирџинији.

Зато Иршад Мањи Каже да је почела да схвата како је ислам постао тако ограничена религија. „Ако уједините забрану размишљања са дуго практикованим кодексом дискриминације добијате обнављање нетрпељивости“.

Ауторка цитира, између осталог, и пакистанског председника Первеза Мушарафа, који је поводом терористичког акта 11. септембра у Њујорку изјавио: „Муслимани су данас најсиромашнији, најнеписменији, најзаосталији, најболеснији, најмање просвећени, највише ускраћени и најслабија су карика у људској раси“. Ако овоме додамо да ислам негује једну од најслабијих радних етика, онда питање ко је за то крив има стратегијски значај? „Пошто ни Израел ни Америка нису извор беде муслимана, да ли је то можда ислам? Ислам повезује панораму култура од Северне Африке до Јужне Азије и у свим тим културама примена људска права заостаје у односу на већину држава у свету. Да ли је, дакле ислам супер-негатив стваралаштва, динамичности и демократије?“ Шта рећи о

податку да Саудијска Арабија није за хиљаду година превела књига на арапски, колико се у Шпанији преведе за једну годину? Шта рећи о податку да је 1579. године Истамбул добио опсерваторију, а да ју је следеће, 1580. године исламско свештенство порушило?

Иршад Мањи отвара и друга питања, као што тврдње да су само прави муслимани Арапи, а да су други мање вредни муслимани, зашто се мора молити само на арапском, а не и на другим језицима?, Затим тврди да је у ислам у ствари унета Арапска пустињска култура (где чланови нижи по положају морају некритички шеику изражавати покорност) и да је данас потреба „пустињска правила одстранити из исламског живота“. „Опонашање пустињског народа у облачењу, језику или молитви не значи нужно слеђење универзалног Бога.“

Другим речима, муслимани се морају суочити са потребом реформе ислама, сматра Иршад Мањи и то у правцу његовог схватања какво је било у златном велу ислама. Ова надасве аналитична и крајње аргументована књигу појавила се 2003. године и одмах је постала хит у свету. До сада је преведена на преко 30 светских језика, али не и на српски. Све податке о књизи и ауторки можете пронаћи на њеном персоналном сајту www.irshadmanji.com.

Овај рад је примљен 10. јануара 2011. а прихваћен за штампу на састанку Редакције 16. марта 2011. године.